

HÖGSTA DOMSTOLENS DOM

Mål nr

meddelad i Stockholm den 10 november 2003

T 3040-03

KÄRANDE

A O

SVARANDE

1. A-C P
2. L M
3. H T C
4. D F
5. C L
6. A J
7. T R
8. H K
9. G B
10. L Å

SAKEN

Skadestånd

DOMSLUT

Högsta domstolen ogillar käromålet.

YRKANDEN

A O har ansökt om stämning mot A-C P, L M och H T C med yrkande att de solidariskt skall förpliktas att till honom utge skadestånd för liden skada, vållad genom fel och försummelse i tjänsten, med 5.000.000 kr jämte ränta enligt räntelagen.

Vidare har A O ansökt om stämning mot D F, C L och A-K J med yrkande att de solidariskt skall förpliktas att till honom utge skadestånd för liden skada, vållad genom fel och försummelse i tjänsten, med 5.000.000 kr jämte ränta enligt räntelagen.

A O har jämväl ansökt om stämning mot T R, H K, G B och L Å med yrkande att de solidariskt skall förpliktas att till honom utge skadestånd för liden skada, vållad genom fel och försummelse i tjänsten, med 5.000.000 kr jämte ränta enligt räntelagen.

DOMSKÄL

A O dömdes vid Varbergs tingsrätt för misshandel till fängelse en månad. Såväl åklagaren som A O överklagade domen till Hovrätten för Västra Sverige.

Under målets handläggning i hovrätten åberopade A O ny skriftlig och muntlig bevisning. I beslut den 22 februari 2000 avvisade hovrätten (A-C P, L M och H T C) med stöd av 35 kap. 7 § rättegångsbalken viss skriftlig och muntlig bevisning. Vidare förelade hovrätten A O att avseende annan åberopad bevisning inkomma med precisering av bevistemat samt avslog en begäran om komplettering av förundersökningen.

I beslut den 7 december 2000 avvisade hovrätten (D F, C L och A-K J), efter det att A O inkommit med komplettering avseende den åberopade bevisningen, med stöd av 35 kap. 7 § rättegångsbalken viss ytterligare bevisning. Vidare avslogs en begäran om syn och en begäran om komplettering av förundersökningen. Genom hovrättens båda beslut tilläts A O i viss omfattning åberopa ny bevisning.

I dom den 30 januari 2001 ändrade hovrätten (C L, T R, H K, G B och L Å) tingsrättens dom i påföljdsdelen och dömde A O för misshandel till fängelse sex månader. Domen vann laga kraft den 8 juni 2001 då Högsta domstolen beslutade att inte meddela prövningstillstånd.

Till stöd för sin talan har A O gjort gällande personligt skadeståndsansvar för de domare som deltagit i hovrättens avgöranden. Han har anfört att dessa i samband med respektive dom eller beslut gjort sig skyldiga till fel och försummelse i tjänsten bl.a. genom att de nekat honom rätten att åberopa bevisning och rätten till en rättvis rättegång inför en opartisk domstol och att de därigenom förorsakat honom skada.

Enligt 42 kap. 5 § första stycket andra meningen rättegångsbalken, som på grund av hänvisning i 57 kap. 1 § och 53 kap. 1 § samma balk skall tillämpas på rättegången i Högsta domstolen, får rätten genast meddela dom i målet utan att stäm-

ning utfärdas om kändens framställning inte innefattar laga skäl för käromålet eller om detta annars är uppenbart ogrundat. Eftersom bestämmelsen i 42 kap. 5 § innefattar en väsentlig avvikelse från ett normalt kontradiktoriskt rättegångsförfarande, bör även artikel 6.1 i Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna beaktas vid tolkningen av bestämmelsen. Enligt artikeln har envar rätt till en rättvis rättegång med avseende på tvister om hans civila rättigheter. Ett kontradiktoriskt förfarande är ett viktigt element i vad som här avses med en rättvis rättegång.

En förutsättning för att en tvist skall kunna sägas angå någons civila rättigheter är att tvisten angår något som på åtminstone rimliga grunder kan sägas gälla vad som enligt nationell lag erkänns som en rättighet (jfr t.ex. p. 62-64 i Europadomstolens dom den 16 september 2003 i målet Stockholms Försäkrings- och Skadeståndsjuridik AB mot Sverige). Enligt 4 kap. 1 § skadeståndslagen (1972:207) är arbetstagare under vissa förutsättningar ansvarig för skada som denne vållat genom fel eller försummelse i tjänsten. Tvisten får under sådana förhållanden anses angå en i svensk lag erkänd rättighet.

För att artikel 6.1 skall vara tillämplig krävs emellertid härutöver att tvisten kan sägas vara reell och seriös. Bedömningen av om så är fallet måste göras mot bakgrund av de regler som enligt nationell rätt gäller för den rättighet som tvisten avser. De fel och försummelse som A O gjort gällande i målet avser rättstillämpningen i det mål som ligger till grund för hans talan. När det gäller rätts- och bevisfrågor räcker det inte för skadeståndsansvar att en domstol gjort en bedömning som kan ifrågasättas. Endast uppenbart oriktiga bedömningar kan betraktas som fel eller försummelse som kan grunda skadeståndsansvar (jfr prop. 1972:5 s. 518, NJA 1994 s. 194 och 654 samt 2000 A 2). För det fall att fel eller försummelse skulle anses föreligga gäller vidare enligt 4 kap. 1 § skadeståndslagen att den befattningshavare som vållat skadan är ansvarig endast i den mån

det föreligger synnerliga skäl.

Mot den nu angivna bakgrunden måste A Os talan såvitt den grundar sig på bestämmelserna i skadeståndslagen anses vara uppenbart ogrundad och tvisten således inte heller reell och seriös i den mening som krävs för att artikel 6.1 skall vara tillämplig (jfr Danelius, Mänskliga rättigheter i europeisk praxis, andra uppl., s. 135 f.).

De fel och försummelser som A O gjort gällande i målet avser bl.a. kränkningar av artiklarna 3, 6.1 och 6.3.d i Europakonventionen. Hans skadeståndstalan skulle kunna uppfattas som grundad, förutom på skadeståndslagens bestämmelser, direkt på den rätt till rättelse som kan anses följa av artikel 13 i Europakonventionen.

Det får för närvarande anses vara en öppen fråga om och i så fall i vilken utsträckning det enligt svensk rätt föreligger en rätt till skadestånd från staten vid kränkningar av Europakonventionen oberoende av fel eller försummelse (jfr NJA 2003 s. 217). I förevarande fall är emellertid talan inte riktad mot staten utan mot enskilda befattningshavare. Någon skadeståndsskyldighet för sådana grundad direkt på konventionen kan inte anses föreligga.

Mot bakgrund av det anförda finner Högsta domstolen att målet med stöd av 42 kap. 5 § första stycket andra meningen rättegångsbalken jämförd med 57 kap.

1 § och 53 kap. 1 § samma balk kan avgöras utan att stämning utfärdas.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Lars K Beckman, Victor (referent),
Blomstrand, Calissendorff och Wersäll
Föredragande revisionssekreterare: Lindbäck